

АКСІОЛОГІЯ

УДК 111.11

ЕКЗИСТЕНТНІСТЬ ЛЮДСЬКОГО БУТТЯ: СМЕРТЬ ТА БЕЗСМЕРТЯ В ДОБУ ПОСТМОДЕРНУ

Р. В. Войтович,

доктор наук з державного управління, професор, завідувач кафедри філософії, теорії та історії державного управління, Національна академія державного управління при Президентові України

У межах цієї статті проведено аналіз екзистентності людського буття в добу постмодерну, ідентифіковано гностичний, аксіологічний, феноменологічний зміст смерті та безсмертя, класифіковано критерії зміни життєвої матриці постмодерної людини щодо сприйняття об'єктивної реальності й вироблення нового конструкту смислової еkleктики нових пріоритетів буття й запровадження відповідних кореляційних систем, які формують сучасну онтологію смерті та безсмертя. Розкрито гностичні імперативи, на яких базуються ціннісні інтенції ставлення до смерті й будується константна модель сприйняття безсмертя. Розроблено матрицю особистої відповідальності за побудову індивідуального проекту буття, що дає змогу здійснювати перманентну корекцію смисложиттєвих горизонтів, які нівелюють апіорний прагматизм сучасної дійсності.

Ключові слова: людська екзистентність, буття, небуття, бутафорія буття, смерть, безсмертя, ціннісні імперативи, аксіологічні та феноменологічні сентенції, індивідуальний проект, сильна особиста свобода, життєва матриця, дуальний світогляд, часова ментальна платформа, ціннісні інтенції, релігійний досвід, страх смерті, гармонійна буттєвість, постмодерна людина, трансценденталізм, апіорний прагматизм, етатистський філогенез.

R. V. Voitovich,

doctor of Sciences in public administration, Professor, head of the Department of philosophy, history and theory public administration, National Academy for Public Administration under the President of Ukraine

ЕКЗЫСТЕНСИЙНИСТ HUMAN EXISTENCE: DEATH AND IMMORTALITY IN THE DAY POSTMODERN

Within this article analyzes ekzystentnosti human being in the age of postmodernism, identified gnostic, axiological and phenomenological meaning of death and immortality, classified criteria matrix postmodern life changes on human perception of objective reality to develop new semantic construct new priorities being eclectic and implementation of relevant correlation systems that form the modern ontology of death and immortality are discovered Gnostic imperatives underlying the value intentions attitude to death and built constant pattern perception immortality, developed a matrix of personal responsibility for building a personal project of life, which enables permanent correction purport horizons that reduce priori pragmatism contemporary reality. **Key words:** human ekzystentnist, being, nothingness, props life, death, immortality, value imperatives axiological and phenomenological maxim, individual design, strong personal liberty, life matrix, dual outlook temporal mental platform, value intention, religious experience, the fear of death, harmonious postmodern man, transcendentalism, pragmatism priori, statist phylogeny.

Р. В. Войтович,

доктор наук государственного управления, профессор, заведующая кафедрой философии, теории и истории государственного управления, Национальная академия государственного управления при Президенте Украины

ЭКЗИСТЕНЦИАЛЬНОСТЬ ЧЕЛОВЕЧЕСКОГО БЫТИЯ: СМЕРТЬ И БЕССМЕРТИЕ В ЭПОХУ ПОСТМОДЕРНА

В рамках данной статьи проведен анализ экзистентности человеческого бытия в эпоху постмодерна, идентифицированы гностический, аксиологический, феноменологический смысл смерти и бессмертия, классифицированы критерии изменения жизненной матрицы постмодернистской человека по восприятию объективной реальности и выработки нового конструкта смысловой еkleктики новых приоритетов бытия и введения соответствующих корреляционных систем, которые формируют современную онтологию смерти и бессмертия. Раскрыты гностические императивы, на которых базируются ценностные интенции отношения к смерти и строится константная модель восприятия бессмертия. Разработана матрица личной ответственности за построение индивидуального проекта бытия, что позволяет осуществлять перманентную коррекцию смысложизненных горизонтов, которые нивелируют апіорний прагматизм современной действительности.

Ключевые слова: человеческая экзистентность, бытие, небытие, бутафория бытия, смерть, бессмертие, ценностные императивы, аксиологические и феноменологические сентенции, индивидуальный проект, сильная личная свобода, жизненная матрица, дуальное мировоззрение, временная ментальная платформа, ценностные интенции, религиозный опыт, страх смерти, гармоничное бытие, постмодерный человек, трансцендентализм, апіорний прагматизм, этатистский филогенез.

© Войтович Р. В., 2015

Постановка проблеми. У добу постмодерну змінюється смислова органіка феноменології сприйняття й оцінки сенсу людського буття, кристалізації ціннісних імперативів, які забезпечують своєрідну легкість життя та відповідну довіру до сучасної реальності. У XXI ст. людина стає уособленням надзвичайної акумуляції гностичних, аксіологічних та феноменологічних сентенцій наповнення власного буття, у межах якого вона відчуває сильну особисту свободу. Завдяки цьому вона втрачає екзистенційне почуття страху перед невідомим, новим світом. Така ілюзорна реальність порушує традиційну життєву матрицю, у межах якої екстраполюється її власна бутафорія буття. Смерть для сучасної людини виходить за категорії аномалій звичного життя, сприйняття часу “вжимається” мобільністю подій, які перебивають собою недосконалість смисложиттєвих конструктів. Життя людини як невліва мить опредмечується через пошук нових творчих синергій, які дають змогу їй об’єктивно сприймати світ, протистояти його сучасним викликам, відчувати свою генетичну непорушність із ним. Саме творчість для постмодерної людини стає ціннісно-смисловим інструментарієм перетворення світу із хаосу в порядок, який стає уособленням нового конструкта наповнення смислової реальності її буття.

Виділення невіршених раніше частин загальної проблеми. Проблеми смерті та безсмертя, які цікавили людство протягом багатьох віків, у добу постмодерну стають еkleктичними на нав’язливими, людина нарешті навчилася протистояти світу, а відтак – сприймає їх як об’єктивну даність із чіткими гностичними й феноменологічними викладками. У ранжувальній системі ціннісних пріоритетів перемагає особиста ідеологія людини, з її суб’єктивним сприйняттям світу та дуальними світоглядними переконаннями. Людині вдається сформулювати таку систему уявлень, яка дає їй змогу побудувати нову цінність життя, що виключає переживання його втрати. Завдяки цьому людина усвідомлює тотальну потребу наповнення власного життя абсолютним сенсом, побудувавши в умовах органічного буття кореляційну систему взаємодетермінованих постулатів, які стають підтвердженням достовірності її переконань. Такі переконання являють собою “часову ментальну платформу”, завдяки якій людині вдається утриматися в межах певної реальності, уникаючи при цьому певних ілюзорних підпор, які традиційно тримають людину.

Аналіз досліджень і публікацій, у яких започатковано розв’язання означеної проблеми. В усі часи мислителі, перебуваючи під детермі-

нованим впливом своєї методологічної традиції, намагалися віднайти відповідь на конструкт онтології смерті й досягнення безсмертя в абрисі аналізу сенсу людської екзистентності.

У добу Античності Платон розумів смерть як “відокремлення внутрішньої частини живої істоти, тобто душі, від її фізичної частини, тобто тіла”, розуміючи під душею щось, більш високе, що потрапляє в тіло людини із певного священного світу. “Потрапивши в тіло людини під час її народження, душа здобуває істину та разом із людиною прагне до більш низького, несуттєвого, але після смерті душа може знову народитися та прокинувшись “згадати” своє переджиття, свої забуті раніше знання” [1]. Саме тому у своїй концепції мислитель виходить із того, що “тіло є в’язницею для душі, а смерть є формою звільнення з неї, тому природно для людини прагнути звільнитися від тіла аби досягнути абсолютної свободи для розвитку свого духу” [1]. Відтак, кінцевість людського буття античними мислителями розглядалась як закономірне завершення певного життєвого циклу, позбавлене повного трагізму в переході до небуття.

Рефлексивний рівень розвитку людини привів до необхідності усвідомлення неминучості приходу смерті, у зв’язку з цим і викристалізувався страх смерті. Саме тому, на думку А. Шопенгауера, “найгіршим, що може загрожувати людині, є смерть, тому найвеличнішим страхом є страх смерті ... усе живе одну мить, поспішаючи назустріч смерті, саме життя є калейдоскопом подій, а смерть – це лише певна частина повороту його дзеркала” [2].

Новітні сентенції у сприйнятті смерті намітились у XX ст., зокрема М.Хайдеггер свій концепт будує на тому, що ідея смерті вберігає людину від іманентної небезпеки негативного сприйняття реальності, оскільки “усвідомлення неминучості її настання спонукає людину до переходу на більш високий модус існування у світі” [3]. Слідуючи такому конструкту, філософ концентрував два фундаментальних модуси існування людини в сучасному світі: 1) *стан забуття буття* (неаутентичний стан буття, який характеризує життя у світі речей, рутинних цінностей, де людина не усвідомлює себе творцем власного життя, потрапляючи в постійні пастки вона рятується втечею від нього); 2) *стан усвідомлення буття* (символізує здатність людини зосереджуватися не на властивостях речей, а на факті їх існування, на тому що вони володіють буттям, постійно, усвідомлюючи своє буття, людина посилює свою відповідальність за нього). Екстраполюючи

таку логіку М.Хайдеггера на сприйняття смерті в сучасному постмодерному світі, людина аби пережити смерть має володіти екстремальним досвідом, який би дав їй змогу здійснити легкий перехід із повсякденного модусу буття в стан її трансцендентного усвідомлення небуття.

Констатуючи проблему смерті, К.Ясперс указав на певні “граничні” стани буттєвості, які проходить людина в умовах усвідомлення власної кінцевості, оскільки “смерть є єдиною умовою, яка дає людині можливість жити аутентичним життям” [4]. Дотримуючись такої концептуалізації, наразі якщо фактор смерті заперечити, гностична цінність життя виявиться абсолютно розмитою, що тим самим звузить сам простір “задоволення” від органічного проживання життя. Такий формуляр сприйняття смерті є вкрай важливим з точки зору ідентифікації екзистентності людського покликання та запровадження коригуючого інструментарію для реалізації відповідних життєвих завдань.

Приймаючи іншу методологічну конструкцію щодо розуміння смерті як гностичного імперативу людської екзистентності, важливою є концепція ретрансляції безсмертя. Людина протягом усього життя намагається вибудувати “оазисну” модель іманентного безсмертя через вчинки, формуючи певний подійний ряд, акумулюючи ціннісні інтенції, створюючи витвори мистецтва шляхом накопичення певного релігійного досвіду з його терапевтичною можливістю “легкого перекрокування у вічність”. З одного боку, передчуття й очікування смерті ще більше звужують “скороминучість буття”, а з другого – відкривають простір для реалізації потенційних можливостей у реальному подійному ряду, тим самим зменшуючи ефект “онтологічної тривоги” перед “потенційно невідомим майбутнім”. Страх смерті, концептуалізований С.Кьєркегором, виступає досить чітким ретранслятором людської екзистентності в добу постмодерну, який протистоїть предметному страху, з яким стикається людина в ситуаціях об’єктивної реальності [5].

Страх смерті, на думку С.Кьєркегора, неможливо ні зрозуміти, ні локалізувати, а отже, не існує ні гносеологічних, ні аксіологічних інструментів протистояння йому. Тому, якщо людина позбавлена гармонійної буттєвості в трансцендентній реальності, а її досвідний ряд не містить заперечної інертності протистояння смерті, неминуче настає “духовне вмирання людини”.

У результаті цього матриця особистісної реальності зазнає такої трансформації, яка вводить постмодерну людину в стан відчаю, і єдиним імперативом протистояння рецидиву такої буттє-

вості є інтелектуальна рефлексія раціонального сподівання на безсмертя. Така відрефлексованість безкінечної буттєвості дає змогу стримати постмодерну людину від стану відчаю, трансформуючи інтелектуальну синергію в трансцендентний акт віри, який дасть їй можливість досягнути “вселенського спасіння”. Завдяки тому, що людина усвідомлює можливість досягнення “посмертного існування”, вона виступає в ролі трансцендентолога, який продукує імунітет протистояння відчаю перед сприйняттям своєї тимчасовості й усвідомлення нової реальної безкінечності.

Метою цієї статті є проведення концептуального аналізу екзистентності людського буття в добу постмодерну. Досягнення поставленої мети зумовлює вирішення відповідних *завдань*, а саме: ідентифікувати гностичний, аксіологічний та феноменологічний зміст смерті та безсмертя; класифікувати критерії зміни життєвої матриці постмодерної людини щодо сприйняття об’єктивної реальності на вироблення нового конструкта смислової еклетики нових пріоритетів буття і запровадження відповідних кореляційних систем, які формують сучасну онтологію смерті та безсмертя; розкрити гностичні імперативи, на яких базуються ціннісні інтенції ставлення до смерті й будується константна модель сприйняття безсмертя; розробити матрицю особистої відповідальності за побудову індивідуального проекту буття, що дає змогу здійснювати перманентну корекцію смисложиттєвих горизонтів, які нівелюють апріорний прагматизм сучасної дійсності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Людська екзистентність у добу постмодерну робить своєрідний виклик “суперечностям”, які порушують органічну цілісність її буття. Відбувається трансцендентне зіткнення ілюзорних світів, світоглядних систем, носії яких намагаються довести нестійкі основи власних переконань. У такий спосіб сучасна людина намагається самоствердитися через тотальне нав’язування власного індивідуального проекту буття із суб’єктивно препарованими життєвими горизонтами. Відтак, у людини з’являється можливість продовження життя через творчість, яка дасть їй можливість здійснити повноправну спробу самоствердження через власну діяльність. Це закладає підвалини для символічного безсмертя, з утвердженням ідеї вічного життя людини, переходом її в інші форми трансцендентного буття, завдяки тим ідеям і ціннісним опорам, які їй вдалося сконструювати в умовах тимчасового виміру фізичного життя.

Смерть як важлива подія в постмодерному вимірі має навчити сучасну людину “правильно

жити”, аби “правильно померти”. На підтвердження цієї діалектичної трансцендентності американський філософ І.Ялома концентровано доводить “фізично смерть руйнує людину, але ідея смерті спасає її” [6]. У такий спосіб ідея смерті являє собою новий вимір гностично-аксіологічного й феноменологічного трансцендентування в пошуках нових смисложиттєвих горизонтів, здатних наповнити людське буття новими фундаментальними модусами, які дадуть змогу сформувати новий рівень ідентифікації своєї самості в добу постмодерну. Сталість життєвих позицій у вимірі таких детермінант усе частіше стає тривіальною, а усвідомлення органічності власної буттєвої ситуації спонукає людину до певної втечі від автентичності сприйняття реалій сучасного світу. “Ніяковість” та вихід із неї формує новий стан буттєвої вимірності, де смерть стає єдиною умовою аутентичного проживання в добу постмодерну з його суперечностями і граничними ситуаціями, які ретранслюють його миттєвість з чітко скоординованими життєвими завданнями. Сприйняття смерті й іманентні спроби її уникнення через пошук нових можливостей подолання предметного страху за припинення власного буття формує еклектичне сприйняття подій, які їй передують. Прецедентність людської реальності формує істинне ставлення до подій, у які лаконічно вмонтована людина, яка органічно відчуває відповідальну самість біологічного факту свого існування та ідентифікує реальність власного соціального простору.

Саме тому, щоб об’єктивно й коректно сприймати смерть і мати онтологічне бажання продовжити життя, людина повинна мати чітке уявлення про його гностичні засади. Цього вона в змозі досягнути лише за наявності таких констант, які детерміновано привнесуть нові імпульси для формування абсолютної цінності життя, не поляризуючи його на реальне та феноменологічне (позбавлене фізичної реальності). Людина в добу постмодерну не “просто проживає своє життя”, а перебуває в постійному пошуку його смислових координат, згідно з якими відбувається корекція її ціннісно-мотиваційної сфери. Рефлексивність стає визначальним атрибутом людської екзистентності, яка відкриває перед нею нові “перспективи вічності”, навіть після припинення фізичного буття.

Рефлексивність людського буття стає завершеною тільки через ідентифікацію своєї причетності до Бога як найвищої абсолюту коригування реальності й присутності кожного індивіда в ній. Ідея Бога як найвищої константної цінності в добу постмодерну не працює, людина відчуває

себе сильнішою і вищою за абсолютну даність, яку він привносить у світ. Досить часто людина сприймає себе через тотожність, а інколи і зверхність з Богом, що тим самим провокує кризу її традиційних смислових установок. Апріорі прагматизм, який захопив сучасний світ, переакцентував ставлення людини до Бога в такий спосіб, що вона відчула себе родовою істотою, яка свідомо провокує свій власний відчай, відмовляючися від необхідності сповідувати традиційну систему цінностей, у межах якої Бог є абсолютною константою її буття. Якщо в XXI ст. людина й надалі буде свідомо відмовлятися від ідеї Бога, як абсолютного структурного мотиватора її буття, то вона ризикує опинитися в ситуації вселенського відчуження від гуманного трансценденталізму – де людина одна сам на сам із собою та світом. Це неминуче послабить її статусно-рольові позиції, що тим самим апріорі приведе до утвердження формул життєвого нігілізму, який відкриє можливості для розвитку таких життєвих девіацій, як самогубство.

Людина, здобуваючи певну свободу над власним життям, втрачає відчуття ціннісного ставлення до нього, усе більше відчуваючи свою самотність у світі, вона стає найменш захищеною й у відносинах з державою, яка все більше декларує свою розгнuzдану експресію стосовно неї. У такому гностичному варіанті людина нічого не важить для держави, завдяки чому остання втрачає антропність свого буття; революції та війни здійснюються з однією метою – посилення інституційного імунітету держави. Постмодерний світ вже давно переступив через традиційні життєві горизонти людини, у результаті чого вона перетворюється на шуруп, який має забезпечити соціальний та етатистський філогенез, нівелюючи при цьому свої власні ціннісно-смислові установки.

Відтак, держава провокує онтологічну порожнечу для людини, яка перестає сподіватись на державу, убачаючи в ній найбільше зло та форпост для всіх своїх бід. Проте й це не формує її сервісно-опіковий потенціал стосовно людини. Утримуючи позицію зверхності до неї, держава розширює свою розгнuzданість доти, поки людина не звупить свої тиски протистояння їй через відповідні протокольні норми етики. Така трансцендентна боротьба між людиною та державою може закінчитись лише у разі, якщо остання усвідомить для себе константну цінність людини в усіх вимірах її буттєвості й створюватиме свою політику заради реалізації її виключних інтересів. Ця смислова догматика дасть змогу виробити об’єктивно-предметне ставлення до евтаназії з боку держави

і людини, яка єдина зберігає за собою право власного вибору, а держава лише його санкціонує. Такий еклектично-санаційний підхід дасть можливість позбутися заяложеного сприйняття смерті людини не як виклику для її буттєвості, а як імпліцитної ситуації, перед якою неминуче опиняється кожен у своєму житті, сприймаючи її як об'єктивно граничну подію, в очікуванні якої відбувається ретрансляція всього життєвого досвіду.

Глобальний світ, який стає уособленням неосязних, локально препаративаних життєвих горизонтів, втратив людину як творця нових інтелектуально-інноваційних цінностей. Завдяки цьому детерміновано сучасний світ розмив цінність інтелектуальної праці та інтелектуалів, спровокувавши розпорошеність людського потенціалу в умовах глобальної міграції, яка виконує компенсаторну функцію. Відплив інтелектуального потенціалу з однієї частини світу компенсує потреби в ньому іншої частини світу, відбувається так звана антропна релевантність, яка покликана змінити його економічний перфоменс. Щоб утримати високі показники соціальної мобільності й антропологічної самоцінності, держава має переакцентувати свою політику виключно на людину та розширення просторовості її життєвих горизонтів. Держава аби подовжити життя людини має виробити іманентно реальне уявлення про боротьбу за нього. Звуження просторовості життєвих горизонтів постмодерної людини відбувається шляхом тотального розширення просторовості держави, яка неминуче намагається зберегти власну самість, позбавляючи людину жодного шансу на щасливу учасність.

Від зародження людства до сьогодення важливим предметним питанням було як зробити людину щасливою в державі, основним призначенням якої є не вип'ячення її ціннісно-сміслових атракторів, а збереження її фізичного буття. Для цього її рефлексивність має обернутися навколо науки, спроможної протистояти епідеміям, важким хворобам, "поганій політиці", для якої недооціненою залишається людина з її фізичним і феноменологічним виміром. Сучасні соціальні утопії також втратили свою традиційно-іманентну роль, розробити ідеальний конструкт стає значно важче, ніж інструментарій його реалізації. У світі тотально, у геометричній пропорції, зростає кількість людей, які ладні свідомо відмовитися від науки, що тим самим провокує ціннісну рецесію сучасного світу без інтелектуальної касти серед громадян та управлінців, не здатних реалізувати принаймні загальні абрисы інтелектуальної політики.

Формуючи індивідуально-гностичне розуміння вічності постмодерну, людина все більше увиразнює атрибутивність моральних законів, якими керується протягом усього життя, піддаючи їх певній корекції відповідно до конкретики ситуативного ряду. Формула віри та ідентичних вчинків дають їй змогу протистояти певній абсурдності, відповідно до якої досить часто вибудовується індивідуальна та вселенська реальність. Необхідність віри в "неосязну абсолютну силу" відкриває перед сучасною людиною "чисту можливість" для самопізнання та розвитку ймовірнісного потенціалу реалізації своїх духовних можливостей. Завдяки таким гностичним викладкам відбувається переоцінка "універсальних істин" та оригінальних життєвих горизонтів, які екстраполюють нову формулу духовності людини, яка дає можливість їй зберегти свою ціннісно-сміслову самість у сприйнятті власної буттєвості. У бажанні людини бути собою у сприйнятті своєї екзистентності міститься трансцендентна причина кристалізації власного "Я" людини, що блокує її некоректний вихід зі світу об'єктивної реальності. Схематичність і догматичність віри у безсмертя породжує феномен нової реальності, яка екстраполює індекс структурування ціннісних інтенцій людської екзистентності, які містяться у сфері "суб'єктивного переживання її чуттєвості". Усе це ставить питання про пошук нових екзистенціалів, які б наповнили новим сенсом людське життя на межі граничної просторовості буття і небуття.

Постмодерна реальність відкриває перед людиною також нові можливості, що дають змогу виявити "структурну цілісність екзистентних модусів", завдяки чому відбувається ранжування екзистенціалів, які слугують онтологічним фундаментом для протистояння "граничної кінцевості" людської екзистентності. Усе це, акумулюючи страх постмодерної людини перед глобально деконцентрованою невизначеністю, закладає структурний момент предметного відчуження людини від онтологічно артикульованих фантомів, які визначають екзистентність буття в добу постмодерну. Такі фантоми здебільшого розширюють екзистентну самотність, блокуючи людиноцентричний простір самоідентифікації та самореалізації, що тим самим стає об'єктивним запобіжником для рішучості та відкритості людини світові, з яким вона стикається сам на сам. Розімкнути цю реальність стає можливим лише у разі деконструкції онтологічної об'єктивності сучасної постмодерної патерналістики, яка відкриває можливість для самості, у межах якої людина

здобуває аутентичну цілісність з екзистенційними фрагментами гармонії й екстраполовання екзистенційності сприйняття смерті та смислової верифікації підготовки до власного безсмертя.

З метою усвідомлення інваріантної цілісності постмодерна людина у своїй буттєвості “забігає наперед”, декларує у такий спосіб найвищий рівень своєї функціонально-феноменологічної рішучості, яка дає їй можливість запобігти смерті через гностичну гармонію облаштованого сьогодення. Абсолютна реалізація людини виступає стримуючим фактором для утвердження імперативу “буття – до – смерті”, створюючи тим самим для неї анонімно безпечний простір співвіднесення власного буття із буттям інших людей, екстраполюючи у такий спосіб відповідальність за гармонійну “буттєвість інших”. Постмодерна людина, формуючи таку модель екзистентності, усе частіше виявляється неспроможною самотійно ідентифікувати параметри власної буттєвості та індикатори її припинення через анемічність самоідентифікації власних ціннісних установок. Постмодерна органіка світу такі установки нав’язує, не оберігаючи людину від викликів їх сприйняття, на основі чого “формується повсякденне знання про неспіввідносність із безкінечним буттям”. У результаті цього людська екзистентність формує знання про смерть виходячи не з власних досвідно імплементованих схем сприйняття реальності, а із факту ідентифікації смерті інших людей.

Відтак, у постмодерної людини виникає “безперервне передчуття власної смерті”, інтенція якої існує не для тієї людини, яка проходить через акт смерті, а для тієї, яка, залишаючись, споглядає за її переходом в іншу реальність. Можливість осягнення нових вимірів іншої реальності, яка позбавлена конкретних досвідних фактів не дає усвідомлення цілісної самості людини в очікуванні її кінцевості. На підтвердження цього М.Хайдеггер писав, що “смерть – це чиста реальність, і якщо ми знаємо про смерть лише виходячи зі смерті іншої людини, то це значить, що власний досвід цієї чистої можливості мислиться як передбачення смерті” [3]. Гностичний імператив її осягнення вказує на неможливість “радикального усвідомлення” всього сущого через смерть, яке визначає ментальну стандартність оцінки кінцевості людського буття. Смерть як визначальний фактор і трансцендентна умова буттєвості будь-якої суб’єктивної реальності відкриває можливість для присутності людини в аутентичному світі, який мислиться діалектично як індивідуально кінцевий та об’єктивно трансцендентно безкінечний.

Людська екзистентність постмодерної людини, декларує свою “охоплюючу присутність” у світі, актуалізує певні фрагменти переживання за прийдешню втрату цілісності, якої він зазнає в результаті відходу в іншу реальність. Збереження власної буттєвості постмодерною людиною символізує онтологічну приязність до традиційних констант феномену життя, яка дає змогу виходячи із концепції М.Хайдеггера “відновити розуміння тимчасовості у факті майбутнього, теперішнього та минулого”. Отже, життя в постмодерну добу являє “тимчасову інтерпретацію” подій та фактів, нанизаних на органічну буттєвість певного відрізка часу, які забезпечують гармонійну цілісність світу. Проживаючи своє життя в постмодерний період людина як ніколи відчуває “естатичну” природу часу, виходячи із чого вона постійно проектує себе через майбутнє як єдину умову власної ідентичності, яка найбільш чітко артикулює ази її кінцевості. Завдяки цьому формується так званий часовий досвід, який регламентує “досвід буття” людини протягом проживання певних естатичних подій та інтеріоризованих ситуацій, які ставлять її перед пошуком нових умов трансцендентності, що дають їй можливість осягнути тайну людського буття. В осягненні цієї тайни їй вдається віднайти відповідь на вічні питання: “Що таке життя? У чому його сенс? Як продовжити життя, наповнивши його гармонійними константами? Що таке смерть та безсмертя? Чи здатна сучасна людина протистояти смерті досягнувши безсмертя?”.

Гностичним імпульсом людської екзистентності в XXI ст. стає девіз Ортеги-і-Гассета “*зупинись миттєвість*”, заради цього людина, усвідомлюючи потребу розширення власної трансцендентності, приймає смерть як єдину умову досягнення рівності. Людина, об’єктивно розуміючи реальність вселенського устрою, здобуває можливість кристалізувати сенс власного буття в умовах своєї “миттєвої тимчасовості”, осягнувши “потенційну силу” Абсолютних законів, які регламентують оточуючий світ. Його містична іманентність закладає гнозис людського духу, який проходить через різні ступені облаштування світу з його ідеєю “геологічно вічного життя”. Розшифровуючи її, В.Вернадський висунув тезу про вічність геологічного життя, спираючись на те, що “в історії розвитку людства немає жодного періоду, коли на нашій планеті було відсутнє життя, а тому життя геологічно є вічним” [8]. Для того аби здобути таку геологічну вічність життя в добу постмодерну, людині важливо досягнути творчого безсмертя шляхом самоствердження че-

рез результати своєї інтелектуальної діяльності. Творче безсмертя дає змогу людині презентувати свою індивідуально-типологічну унікальність, яка тим самим виступає одним із параметрів проходження “вічного шляху до небесного інобуття”. Така ідея була абсолютно незрозумілою для В.Розанова, який вбачав у цьому певний виклик для людської екзистентності, оскільки людина, яка протягом усього життя обмірковує посмертне майбутнє, експліцитно нівелює значення своєї творчої синергії, необхідної їй у різних вимірах земного життя [9].

Позбавляючись від страху смерті, у постмодерної людини атрофується опасіння за майбутнє, що тим самим спрощує саму парадигму життя з її гармонійними сентиментами та ціннісним потенціалом безсмертя. Сенс життя, набуваючи абстрактно-змістових форм, розбивається на реалізацію відповідних життєвих циклів, які реалізують відповідні функціонально-ціннісні імперативи, що слугують розвитку мотиваційної сфери людини. Імпліцитно в процесі реалізації відповідних життєвих циклів формується певна світоглядна система, що спрямована на “оформлення” сенсу людського життя, переформатування його вихідних ідей та константних смислових орієнтацій. Завдяки цьому вибудовується певна система ставлення до життя, сприйняття смерті та сподівання на безсмертя, яка визначає певні показники духовної зрілості людини в добу постмодерну. Вона все частіше вдається до вимірювання своєї зрілості та її відповідності похідним константам, що визначають потенціал можливості найбільш повної реалізації в умовах земного буття, виключаючи можливість найбільшого старання за ймо-

вірність його втрати. Завдяки цьому головним пріоритетом для постмодерної людини стає безмежна морально-духовна реалізація, яка дає їй можливість досягнути шлях максимальної екзистентної досконалості легкого, сприймаючи свою кінцевість. Здобуваючи можливість перетворення світу відповідно до власних духовно-моральних потреб, постмодерна людина чітко ідентифікує своє екзистенціальне призначення – досягнення абсолютного блага, позбавленого просторово-часових вимірів і меж.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Проведений аналіз екзистентності людського буття в добу постмодерну дав змогу ідентифікувати гностичний, аксіологічний, феноменологічний зміст смерті та безсмертя, класифікувати критерії зміни життєвої матриці постмодерної людини щодо сприйняття об’єктивної реальності на вироблення нового конструкта смислової еклектики нових пріоритетів буття та запровадження відповідних кореляційних систем, які формують сучасну онтологію смерті та безсмертя. У межах аналізу екзистентності людського покликання розкрито гностичні імперативи, на яких базуються ціннісні інтенції ставлення до смерті й будується константна модель сприйняття безсмертя, розроблено матрицю особистої відповідальності за побудову індивідуального проекту буття, яка дає можливість здійснювати перманентну корекцію смисложиттєвих горизонтів, що нівелюють апріорний прагматизм сучасної дійсності, висуваючи новітні структурні мотиватори, які дадуть змогу подолати життєвий нігілізм, тим самим розширюючи простір індивідуальної свободи постмодерної людини.

Список використаних джерел

1. Платон. Федон [Електронний ресурс] / Платон. – Режим доступу : <http://psylib.ukrweb.net/books/plato01/19fedon.htm>
2. Шопенгауэр А. Мир как воля и представление [Електронний ресурс] / А. Шопенгауэр. – Режим доступу : <http://psylib.ukrweb.net/books/shope01/index.htm>
3. Хайдеггер М. Бытие и время [Електронний ресурс] / М. Хайдеггер. – Режим доступу : http://yanko.lib.ru/books/philosoph/haydegger-butie_i_vremya-a.htm
4. Ясперс К. Духовная ситуация времени [Електронний ресурс] / К. Ясперс. – Режим доступу : <http://filosof.historic.ru/books/item/f00/s00/z0000656/st000.shtml>
5. Кьеркегор С. Страх и трепет [Електронний ресурс] / С. Кьеркегор. – Режим доступу : <http://psylib.ukrweb.net/books/kerks01/index.htm>

References

1. Platon. Fedon [Phaedo] / Platon. [Elektronnyi resurs]. – Rezhim dostupa : <http://psylib.ukrweb.net/books/plato01/19fedon.htm>.
2. Shopengauer A. Mir kak volia i predstavlenie [World As Will and presentation of] / A. Shopengauer. [Elektronnyi resurs]. – Rezhim dostupa : <http://psylib.ukrweb.net/books/shope01/index.htm>.
3. Khaidegger M. Bytie i vremia [Genesis and Time] / M. Khaidegger. [Elektronnyi resurs]. – Rezhim dostupa : http://yanko.lib.ru/books/philosoph/haydegger-butie_i_vremya-a.htm.
4. Iaspers K. Dukhovnaia situatsiia vremeni [Spiritual situation TIME] / K. Iaspers. [Elektronnyi resurs]. – Rezhim dostupa : <http://filosof.historic.ru/books/item/f00/s00/z0000656/st000.shtml>.

6. Ялом И. Экзистенциальная психотерапия / И. Ялом. – М., 2005. – 277 с.
7. Ортега-и-Гассет Х. Идеи и верования [Электронный ресурс] / Х. Ортега-и-Гассет. – Режим доступа : http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Culture/Ortega_Idea/index.php
8. Вернадский В. И. Начало и вечность жизни / В. И. Вернадский ; сост., вступ. ст., коммент. М. С. Бастраковой, И. И. Мочалова, В. С. Неаполитанской. – М. : Сов. Россия, 1989. – 704 с.
9. Розанов В. В мире неясного и не решенного [Электронный ресурс] / В. Розанов. – Режим доступа : http://dugward.ru/library/rozanov/rozanov_v_mire_neyasnogo_i_nereshennogo.html
10. Бердяев Н. Философия свободного духа [Электронный ресурс] / Н. Бердяев. – Режим доступа : <http://vehi.net/berdyayev/fsduha/index.html>
11. Фромм Э. Бегство от свободы [Электронный ресурс] / Э. Фромм. – Режим доступа : http://royallib.com/book/fromm_erih/begstvo_ot_svobodi.html
12. Кьеркегор С. Страх и трепет [Электронный ресурс] / С. Кьеркегор. – Режим доступа : <http://www.vehi.net/kierkegor/kierkegor.html>
13. Фукуяма Ф. Наше постчеловеческое будущее: Последствия биотехнологической революции [Электронный ресурс] / Ф. Фукуяма. – Режим доступа : http://yanko.lib.ru/books/politologiya/fukuyama-nashe_postchel_budujee-a.htm
5. K'erkegor S. Strakh i trepet [Fear and trembling] / S. K'erkegor. [Elektronnyi resurs]. – Rezhim dostupa : <http://psylib.ukrweb.net/books/kerks01/index.htm>.
6. Ialom I. Ekzistentsial'naia psikhoterapiia [Ekzistent-sialnaya psychotherapy] / I. Ialom. – M., 2005. – 277s.
7. Ortega-i-Gasset Kh. Idei i verovaniia [Ideas and verovanyia] / Kh. Ortega-i-Gasset. [Elektronnyi resurs]. – Rezhim dostupa : http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Culture/Ortega_Idea/index.php.
8. Vernadskii V.I. Nachalo i vechnost' zhizni [The beginning and eternity of life] / sost., vstup. st., komment. M. S. Bastrakovoi, I. I. Mochalova, V. S. Neapolitanskoi. – M.: Sov. Rossiia, 1989. – 704 s.
9. Rozanov V. V mire neiasnogo i ne reshennogo [In the world of unknown and not reshennoho] / V. Rozanov. [Elektronnyi resurs]. – Rezhim dostupa : http://dugward.ru/library/rozanov/rozanov_v_mire_neyasnogo_i_nereshennogo.html.
10. Berdiaev N. Filosofiia svobodnogo dukha [Philosophy freely spirit] / N. Berdiaev. [Elektronnyi resurs]. – Rezhim dostupa : <http://vehi.net/berdyayev/fsduha/index.html>.
11. Fromm E. Begstvo ot svobody [Freedom from Behstvo] / E. Fromm. [Elektronnyi resurs]. – Rezhim dostupa : http://royallib.com/book/fromm_erih/begstvo_ot_svobodi.html.
12. K'erkegor C. Strakh i trepet [Fear and trembling] / S. K'erkegor. [Elektronnyi resurs]. – Rezhim dostupa : <http://www.vehi.net/kierkegor/kierkegor.html>.
13. Fukuiama F. Nashe postchelooveskoe budushchee: Posledstviia biotekhnologicheskoi revoliutsii [Our postchelooveskoe future: implications byotehnolohyeskoy revolution] / F. Fukuiama. [Elektronnyi resurs]. – Rezhim dostupa : http://yanko.lib.ru/books/politologiya/fukuyama-nashe_postchel_budujee-a.htm.